

A halálvonat

1993. február 27. 15 óra 48 perc.

A boszniai Štrpci településen váratlanul megáll a Belgrádból Bárba tartó 671. járatszámú Lovćen nevét viselő gyorsvonat. A vonaton utazók többnyire a munkahelyükről vagy a munkahelyükre utazó munkások, akik mindennap megteszik ezt az útvonalat. A vasútvonal Szerbián halad, de egy rövid – 9 878 m-es szakaszon – Bosznia és Hercegovinán megy keresztül. Itt a Štrpci nevű kis faluban a vonat soha nem áll meg. Ma viszont igen! Ez feltűnik az utasoknak más, furcsa történésekkel együtt: egyrészt az, hogy a vonat Belgrádból, a negyedik vágányról 10 óra helyett egy órával később indul, másrészt pedig az, hogy a szerelvény körül és a vagonokban felfegyverkezett rendőrök és terepruhás civilek tartózkodnak. Az utasok kérdésekre azt a választ kapják, hogy azért vannak itt az egyenruhások, mert feketézőket akarnak lebuktatni. A vonat elindul... Ignjatović Srećko kalauz, két munkatársával együtt, rendőrök kíséretében, mindenkitől elkéri a menetjegyét és a személyi igazolványát és nem szerb nemzetiségűek neveit ráírja a vonatjegyekre.

- Ilyen eddig soha sem volt – suttogták az utasok egymás között.

Mire Štrpci környékére ért a vonat, már száz perccel késett. Ez a több mint másfél órás késés épp elegendő ahhoz, hogy a Štrpci-i vasútállomásra megérkezzen az a TAM 150-es katonai teherautó, melyen Milan Lukić (1967. szeptember 6. Foča) és a Bosszúállók (Osvetnici) nevű félkatonai szervezet (csetnikek) tagjai voltak.

A teherautóban utazó Milan és bandája beront a forgalomirányító irodájába és fegyverrel fenyegetve utasítja Slobodan Ičagić forgalomirányítót, hogy állítsa meg a vonatot. Ičagić tiltakozik, Milan ráordít:

- Ha nem teljesítéd halott vagy!

A forgalomirányító átváltja a bejövő vonatokat irányító lámpa fényét sárgára, ami azt jelenti, hogy a vonat bejöhet az állomásra, de ott meg kell állnia és addig várni, míg a kijáratnál elhelyezett lámpa engedi a továbbhaladást. A vonat - nagy fékcsikorgások közepette úgy tud megállni, hogy a mozdony pontosan a forgalomirányító házikó előtt torpan meg.

A mozdonyvezető megpróbál leszállni a mozdonyról, hogy a forgalomirányítónál érdeklődjön a megállás okáról. Addigra a vonatot teljesen körbe vevő banda tagjai, visszaparancsolják őt a mozdonyba. (*Radoičić Željko (1962) mozdonyvezető azóta is sokszor látja álmában a megrémült forgalomirányító arcát.*)

Slobodan Ičagić akkor már valami nagyon rosszat sejtett!

A fegyveresek felszállnak a vonatra, elkérik az utasok jegyeit – amelyre rá van írva a nevük. Akiknek nem szerb csengésű nevük van, azokat azonnal "leszedik" a vonatról.

A 671-es számú vonaton utazó, közel 1000 utas mellett több rendőr is van. A két vonatkísérő felfegyverkezett rendőr mellett vannak többen is, akik az Užice-i szolgálatukból utaznak haza Pribojba. A két szolgálatban lévő rendőrnek - Udovičić Zorannak (1954) és Vranić Miroslavnak írásbeli parancsuk van arra, hogy engedjék meg a Szerb Köztársaság (boszniai szerb hadsereg) katonáinak, hogy ellenőrizzék a vonat utasait, van-e közöttük katonaszökevény. A két rendőr a későbbi nyomozás során azt állította, hogy nekik úgy tűnt, hogy valóban katonaszökevényeket keresnek, ezért nem léptek közbe, sőt segítettek a banda tagjainak az utasok azonosításában.

Az utasoknak minden világos... tudják mi történik. Többen megjegyezik, hogy a vonatról leszállított emberek már biztos halottak, lemészárolják őket. A vonat büfé kocsjában italozó részeg csapatból - akik csetnik dalokat énekelnek - egy valaki még oda is kiabál:

- Jól van! Öljétek meg mind!

A vonaton fennmaradt ezer utas félelmében csak a padlót és saját sáros cipőjét nézi, senki nem mer a vonat koszos ablakán kitekinteni.

A bosnyákokat a vonat közelében lévő zöld ponyvás teherautó előtt sorakoztatták fel.

A vonaton van Tomo Buzov horvát nemzetiségű Split környéki (Kaštel Novi) nyugalmazott 53 éves katonatiszt is, aki belgrádi otthonából - otthon hagyva szerb feleségét Koviljkát - utazott Podgoricába, hogy meglátogassa az ott szolgáló katona fiát, Darkót. Ő is hallgathatna... olvashatná a kezében lévő újságban a Vance-Owen béke terv részleteit, vagy úgy tehetne, mint aki alszik. Nem! Ő nem bírja tovább idegekkel. Felugrik az üléséről és elordítja magát:

- Álljatok meg emberek! Mit csináltok!? Vannak ebben az országban még törvények?

Ahogy kimondta rögtön tudta ő is és a többiek is, hogy ez egy elhamarkodott lépés. Ezek a szavak ekkor és ott nem erősebbek, mint harminc felfegyverkezett ember. Ezek a szavak csak tőle erősebbek!

Így ez az idősödő nyugdíjas, ahelyett hogy Podgoricán a laktanya portáján Darkó fiával találkozzon, pillanatokon belül, egy teherautó rakterében találja magát, 18 bosnyákkal együtt...

A vonat továbbindulása előtt a vonatról leszállítanak még egy - mindenki által csak négernek nevezett - afroázsiai férfit, akinek a nevét és a későbbi sorsát, a mai napig nem sikerült kideríteni. (*Grujičić Radenko (1957) jegykezelő szerint arab volt és Sveti Stefanra utazott.*)

Slobodan Ičagić forgalom irányító erre így emlékszik:

- *A leszállított utasok közt felfigyeltem egy fekete férfira. Nem néger volt, inkább egyiptomi lehetett. Nagy magas férfi volt, a karján a zakójával a kezében az utazótáskájával.*

A 671-es segéd mozdonyvezetője, Vladimir Tucović:

- *Egy sötétebb bőrű férfira lettem figyelmes a vonat melletti platón, aki a várakozó teherautó irányába ment Nebojša Ranisavljević kíséretében, aki a néger vállát veregette és nevetett.*

Később Ranisavljević erre így emlékezett:

- *Az utolsó pillanatok egyikén arra lettem figyelmes, hogy Milan, a parancsnokunk utolsóként egy négert hozott le a vonatról. Milan azt mondta: itt van a testvérem, és megpusztilta a négert. A néger az utazótáskájából elővette az összes dinárját és azt mondta hogy a pénzzel meg akarja venni saját életét. Ezen mi mindannyian hangosan röhögünk!*

Időközben átsuhant az állomáson a Pribojból érkező vonat és kb. 20 perc után a 671-es szerelvény továbbindult Bár felé.

A katonai teherautó pedig Višegrad felé veszi az irányt 18 bosnyákkal, egy horvattal és egy ismeretlennel: Halil Zupčević (1944), Senad Đečević (1975), Esad Kapetanović (1954), Iljaz Ličina (1947), Fehim Bakija(1950), Rifat Husović (1958), Ismet Babačić (1963), Šećo Softić (1945), Adem Alomerović (1935), Rasim Ćorić (1953), Fikret Memović (1939), Fevzija Zeković (1939), Džafer Topuzović (1938), Muhedin Hanić (1966), Safet Preljević (1971), Nijazim Kajević (1963), Zvezdan Zuličić (1960), Jusuf Rastoder (1938) i Tomo Buzov(1940) és az ismeretlen férfi.

A TAM 150-es Prelovo falu tornaterme előtt áll meg a Milan Lukić és a Bosszúállók tagjai által elrabolt emberekkel. A teherautóból a tornaterembe terelik őket, ahol le kellett vetkőzniük.

Nebojša Ranisavljević így emlékszik: "Miután a tornateremben a fal mellett felsorakoztattuk azokat a személyeket, akiket leszedtünk a vonatról, Milan Lukić i Boban elrendelték, hogy mindent vegyenek ki

a zsebükből, és tegyék maguk elé. Azt is megparancsolták, hogy az ékszereket (nyaklánc, gyűrű), a pénzt és az órákat hova rakják, de a személyes dokumentumokat tegyék külön az értéktárgyaktól és a pénztől."

Részlet a bírósági jegyzőkönyvből:

Milan Lukić mindenkit átkutatott. Zvezdan Zuličić egyetemistánál – aki a sor végén állt - talált még 200 német márkát. Ezért többször arcon vágta.

A földön heverő értéktárgyakat, és a pénzt Milan összeszedette és behívott bennünket a tornaterem öltözőjébe. Mindenkinek adott a pénzből 100 német márkát, akinek nem volt órája, az karórát is kapott. A többit magánál tartotta.

Ezután Milan Lukić és Boban Indić sorba állította őket és mindegyikétől megkérdezte, hogy mi a nevük. Mindenkinek adtak egy szerb nevet, és megcsókoltatták velük a pravoszláv keresztet. Utána a csetnikek ökölrel verni kezdték az elrabolt személyeket. Aki összeesett, azt rugdosták. Ez kb. egy órán át tartott.

Dróttal összekötötték a kezeiket, és úgy egy szál gatyában visszaterelték őket ugyan arra a teherautóra, amin idehozták őket és a Drina folyó melletti Mušići faluba szállították őket. Mušići falu 3,5 km-re van Prelovotól, a Višegrad felé vezető úton. Ebben a faluban a háborúban több házat is felgyújtottak. Az út mellet jobb oldalon, Višegrad felé haladva az úttól kb. 9-10 méterre is volt egy kiégett ház, amely körül gyümölcsös volt, egészen a Drináig. A házig egy keskeny út vezetett, melynek fele aszfaltozott, a másik fele pedig földes volt. A ház mellet elhaladva a Drináig márcsak gyalogút vezetett. A teherautó megállt a ház előtt.

A fölszíni szobába (vagy a garázsba) bement Milan Lukić és Boban Indić. A teherautónál a foglyokra vigyázó Nebojša Ranisavljevićet arra utasították, hogy küldjön be egyszerre 4-5 férfit a lakásba. Ott Milan és Boban a földre fektette őket és géppuskával megölte. Időközben Milan hallotta, hogy kint lövöldözés van. Az egyik fogoly – a horvát nyugalmazott katonatiszt Tomo Buzov - a gyümölcsfák felé rohanva meg akart szökni, de a foglyokra vigyázó Nebojša Ranisavljević géppuskával rálőtt. Tomo ekkor nem halt meg, csak megsebesült. A házból kirohanó Milan viszont megölte őt. A holttesteket egy markolóval a kert végébe vitték és bedobták őket a Drinába. Innen nem messze van a Višegrad nevű vízi erőmű, ahol a Drina mesterségesen fel van duzzasztva.

Duško Petrović szemtanú szerint a kivégzés másképp történt:

A Višegrad vízierőmű gátján láttam, amikor hét embert egy géppuska sorozattal a Crni (Fekete) becenevű Mićo Jovičić ölt meg

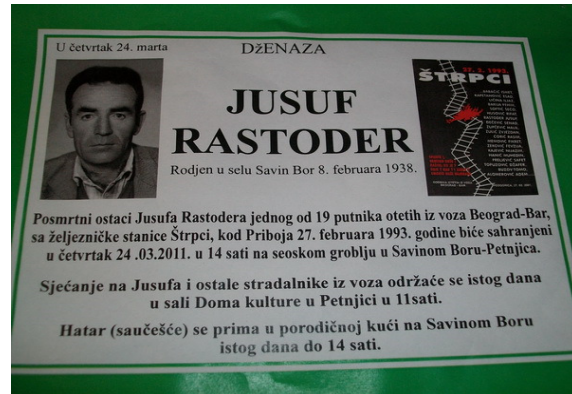
1997. májusában találkoztam Veljko Odalovićyal, a szerbiai kormány által létrehozott Eltűnteket Felkutató Bizottság elnökével. Akkor mi egy eltűnt vajdasági kiskatonát kerestünk. A beszélgetésünk során felmerült, hogy mi esetleg tudnánk neki abban segíteni, hogy megtalálja a nyomát azoknak az eltűnt koszovói albánoknak, akiket a meggyilkolásuk után hűtőkocsival szállítottak Vajdaság irányába.

Ő megemlítette a Štrpci tragédiát, és hogy hamarosan a felduzzasztott tavat leengedik a holttestek megtalálása érdekében. Hívott bennünket, hogy forgassunk ott is.

2009-ben és 2010 nyarán sikerült Veljko Odalović irányítása mellett a vízierőmű víztározójából a vizet leengedni. A kutatások során tizenegy holttestet találtak meg és ebből négy holttestet azonosítottak be: Rasim Ćorić Jusuf Rastoder, Ilijaz Ličina és Halil Zupčević holttestét. Koviljka és Darko, valamint másik 15 család még a mai napig nem tudta eltemetni szeretteit...

Milan Lukićot a Hágai Bíróság más háborús bűntettek miatt halálra ítélte, de ez a bűncselekmény nem szerepel a bűnlajstromán.

A Bosznia és Hercegovina-i bíróság Luka Dragičević (1951), Boban Indić (1972) Obrad Poluga (1971), Novak Poluga (1963) Dragan Šekarić (1969), Oliver Krsmanović (1963), Petko Indić (1960) i Radojica Ristić (1969) ellen ítélezik.

Montenegróban Nebojša Ranisavljevićet 15 év börtönre ítélték. A börtönből 2011. október 19-én, szerdán délután 3 óra körül szabadult. Mivel szerb állampolgár volt, a montenegrói hatóságok - a törvényeknek megfelelően - azonnal kiszolgáltatták Szerbiának.

Szerbiában ezzel a bűncselekménnyel kapcsolatban csak 2014. március 3-án kezdődött el a nyomozás. A Háborús Bűncselekmények Ügyészsége (TRZ) 2015. márciusában vádat emelt Gojko Lukić, Ljubiša Vasiljević, Duško Vasiljević, Jovan Lipovac i Dragana Đekić ellen, de ezt a vádat a bíróság több alkalommal visszaadta az Ügyészségnek, különböző kiegészítések pótlása miatt. 2014. december 5-én a vádlottakat letartóztatták, de 2015. március 19-étől lakhelyelhagyási tilalom mellett, szabadlábban védekezhetnek.

A végrehajók egy része még mindig szabadlábban van, a megbízóik büntetlenül megúszták!

Szerzők: Csernai Árpád és Hegedűs Anita

